

یک خط برای جبران یک اشتباه:

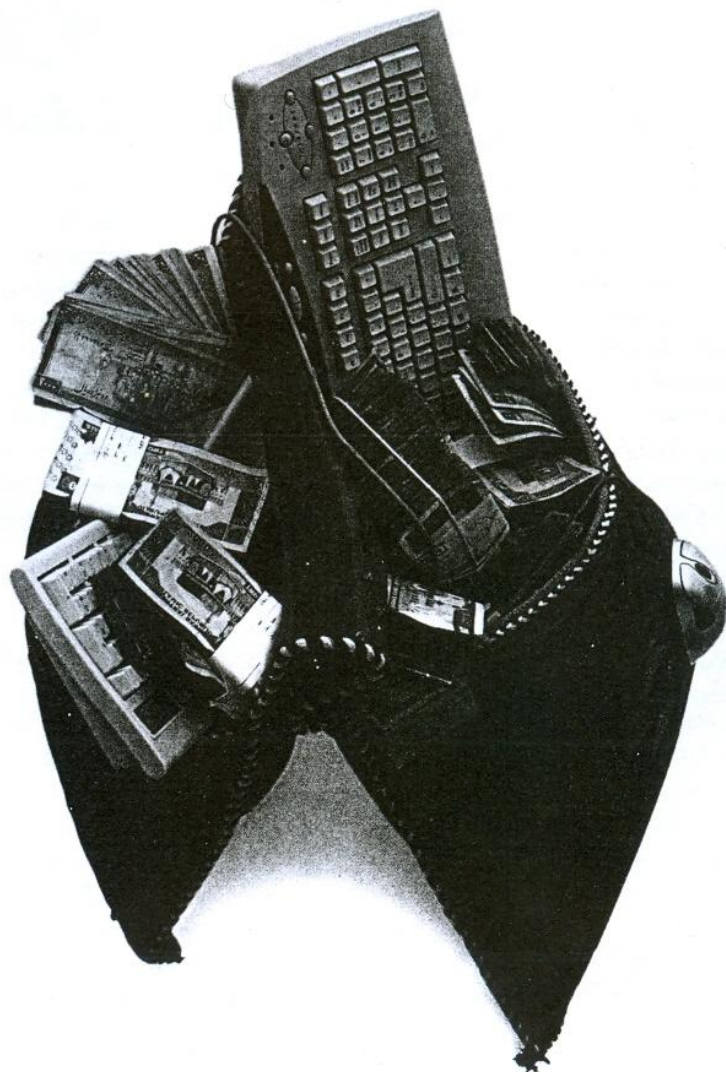
بررسی کارکرد نمایندگان مجلس از دیدگاه طرح جامع تهران

نویسنده: احمد سعیدنیا

تهران: ماهنامه اقتصادی ترابری ایران، شهریور ۱۳۸۳، شماره ۵۰

نماینده

- بانک‌های خارجی، ضعف‌های داخلی
- باجناق‌ها
- نظام بانکی از صنعت دور است، خیلی دور!
- افق تجارت شرق، اندکی پس از سپیده
- افق تجارت غرب، اندکی پیش از غروب
- جرات ساختارشکنی
- قرارداد ترکمانچای را ارسال فرمایید!
- هم چوب، هم پیاز، بعلاوه چیزهای دیگر!

بی بهره

بررسی کارکردهای نمایشگاه بین‌المللی
از دیدگاه طرح جامع شهر تهران

یک خطا برای جبران یک اشتباه

موضوع نمایشگاه بین‌المللی تهران و انتقال آن به مکانی دیگر در ماه‌های اخیر به یکی دیگر از موضوعات جنجالی کشور تبدیل شد. البته این نخستین بار نیست که این موضوع محور یک رویارویی سیاسی در کشور شده است بلکه یک سال پیش نیز تنور این موضوع برای مدتی داغ و سوزان شد و پیش از آن نیز گاه و بیگاه از آن سخن می‌رفت. گرچه ساختار سیاسی حکومت مستعد پریها و موضوعاتی از این دست است ولی ماهیت موضوع نمایشگاه بین‌المللی از دیدگاه کارکردهای شهری و نقش و عملکرد چنین عناصری در پیکره شهر در مباحث و مصاحبه‌ها چندان مورد توجه قرار نگرفت زیرا آنچه از سوی جناح‌های سیاسی در این باره گفته شد، عمدتاً بر مسایل حقوقی و سیاسی تکیه داشت. پرداختن به این موضوع از دیدگاه مسایل شهرسازی بهانه‌ای شد تا دیدگاه‌های مهندس احمد سعیدنیا عضو هیأت علمی و استادیار گروه شهرسازی دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران را جويا شویم. وی با تجزیه و تحلیل طرح جامع شهر تهران و تشریح ویژگی‌ها و کارکردهای نمایشگاه بین‌المللی در این طرح، به ریشه‌یابی موضوع و سیر تحولات آن در سال‌های پس از انقلاب پرداخته است.

و به صورت یک باغ شهر پیش‌بینی شده بود. بنابراین وقتی اولین اتوبان تهران (پارک‌وی) راه‌اندازی شد که از فرودگاه مهرآباد تا شمیران امتداد می‌یافت، در حقیقت نقش ارتباط بین‌المللی را داشت که رابطه بین فرودگاه و مسافران بین‌المللی ورودی به کشور تا مراکز گفتگو و ارتباطات سیاسی را برقرار می‌کرد. در کنار این راه و در اراضی آزاد آن، نمایشگاه بین‌المللی ساخته شد که دو هتل بزرگ بین‌المللی پیش‌بینی شده برای تهران نیز در دو طرف این نمایشگاه قرار گرفتند.

چون نمایشگاه به عنوان یک مرکز تخصصی علوم و فنون و نه مرکز خرید و فروش و معامله شناخته شده بود و باید تکنولوژی و خلاقیت‌های علمی و فنی و تجاری در آن عرضه می‌شد تا جامعه آن را ببیند و انتقال اطلاعات و ارتباط شکل گیرد. پس این طرح ارتباط یک قشر و گروه خاص با نمایشگاه و ارتباط فرودگاه با آن و اسکان هتل‌ها در محل مناسب را پیش‌بینی نمود. در طرح جامع شهر تهران، بلوکی که نمایشگاه در آن قرار دارد، بلوکی با کیفیت بالا است که صدا و سیما، هتل‌ها، پارک‌ها، باشگاه انقلاب، بیمارستان‌ها و دانشگاه‌ها همه در این بلوک بزرگ قرار دارند و همه کارکردهای عمده دارند نه کارکردهای جزئی و این بلوک به عنوان یک کانون فرهنگی، تفریحی و رسانه‌ای محسوب می‌شود. به نظر من این طرح بهترین مکان‌یابی را برای نمایشگاه بین‌المللی تهران پیش‌بینی کرده بود. نکته مهم این است که تهران یک پایتخت با نقش ملی و بین‌المللی است و مراکز بانک‌ها و وزارتخانه‌ها

رخ دهد و نمایشگاه‌ها مرکز انتشار اطلاعات و نوآوری‌ها در صنعت، تجارت، خدمات و ارتباطات و محل رخدادهای مهم اقتصادی و صنعتی و توریستی و فرهنگی به‌شمار می‌روند. بنابراین، برای هر رخدادی باید فضایی وجود داشته باشد. البته پیش از این هم درباره لزوم بودن نمایشگاه در شهر تهران فکر شده بود ولی در طرح جامع محل این نمایشگاه به دقت انتخاب شد. شمال تهران در این طرح به عنوان یک منطقه با تراکم بسیار کم و توسعه تهران به طرف غرب و تا حدودی به طرف شرق در نظر گرفته شد و اصولاً شمال تهران از نظر اکولوژیکی و زیست‌محیطی منطقه‌ای با تراکم پایین

برای بررسی مسایل مربوط به نمایشگاه بین‌المللی تهران لازم است که به طرح جامع شهر تهران و ویژگی‌های آن بازگردیم طرح جامع تهران در زمانی تهیه شد که بسیاری از مسایل بلندمدت تهران را در نظر گرفت و عملکردها و کارکردهایی که در شأن شهر تهران بود و نداشت برای تهران پیش‌بینی کرد. اکنون با گذشت نزدیک به ۲۵ سال از تصویب طرح، هنوز مجری پیشنهادهای طرح جامع تهران هستیم مانند: بزرگراه‌ها، کمربند سبز و خیلی از پروژه‌هایی که اکنون در شهر تهران پیگیری می‌شود، نقطه‌نظرات طرح جامع است. از دیدگاه طرح جامع، تهران شهری است که باید مبادلات جهانی در آن

و مراکز سیاسی در آن قرار گرفته است و از نقطه نظر بین المللی هم، همه ارتباطات با آن صورت می گیرد. از این رو شهر تهران باید نقش ملی و بین المللی خود را ایفا کند و هر چه بزرگ تر می شود، این ضرورت به الزام تبدیل می شود.

اصولاً بزرگ شدن تهران به دلیل ایفای نقش بین المللی و از دست دادن کامل نقش محلی است. جمعیت زیاد آن به خاطر انباشت سرمایه از طریق

ارتباطات بین المللی است و هنگامی که دارای نقش بین المللی است، باید دارای عناصر بین المللی هم باشد مثل بانک های بین المللی، سفارتخانه ها و نمایشگاه بین المللی. در مورد محل نمایشگاه هم باید به شأن و شخصیت بین المللی آن توجه شود. ما شأن بین المللی نمایشگاه را تا سطح محلی تنزل داده و آن را بازار مکاره کرده ایم

آنگاه از محل آن ایراد می گیریم. اگر شأن مناسب نمایشگاه را به آن بازگردانیم و تعریف مناسب آن یعنی مرکز وقوع اتفاقات فنی، اطلاعاتی، علمی جهانی برای استفاده متخصصان و نمایش تکنولوژی را به آن بدهیم، نمایشگاه بین المللی در نقطه فعلی آن با توجه به ارتباط نمایشگاه با عناصر دارای کارکرد بین المللی در پیکره شهر دارای محل مناسبی است. به همین خاطر مراکز چون سفارتخانه ها و مراکز بانک ها و سازمان های بین المللی در مناطق با کیفیت بالای شهر ایجاد شده اند و هرگز چنین مراکز در مناطق جنوبی شهر وجود ندارند. در شهرهای بزرگ دنیا مراکز بین المللی مانند نمایشگاه را هر چه بیشتر آراسته و از عناصر زاید پیرامونی جدا می کنند تا کارکرد و جلوه بیشتری داشته باشند.

چون تهران دارای نقش بین المللی است، باید این نقش را به درستی ایفا نموده و بسیاری از کارکردهای جهانی را با کیفیت بالا ارائه نماید. مثلاً ساختمان اجلاس سران که مکانی با ارزش بین المللی و نقطه تجمع سران کشورهای دنیاست و پس از انقلاب ساخته شده است نیز در این محدوده قرار گرفته است. اما نمایشگاه طی ۲۰ تا ۲۵ سال گذشته دچار پاره ای از مسایل و تعطیلی ها شد. چون اعتباری برای آن قائل نبودند و آن را نشانه ای از طاغوت می دانستند. پس از راه اندازی دوباره نمایشگاه در سال های پس از انقلاب؛ از آن به عنوان محلی تجاری با راه اندازی مغازه ها، فروشگاه ها و عرضه کالاهای دست دوم و ارزان قیمت استفاده شد و آن را به بازاری موقت تبدیل نمودند.

در چنین شرایطی باید هم انتظار هجوم توده مردم برای خرید را داشت زیرا کارکرد بین المللی آن به کارکرد محلی و ایجاد رقابت بین کسبه شهر تبدیل شده بود. این وضعیت را وزارت بازرگانی به وجود آورد که شأن بین المللی نمایشگاه را درک نکرد و آن را تبدیل به بازاری کم ارزش نمود که توده مردم با

هجوم به آن و تبدیل آن به یک زباله دانی؛ زمینه های بروز مسایل و مشکلات کنونی و انتقاد از وضعیت نمایشگاه را پدید آورد.

ترافیک این نقطه یک مسأله ثانوی است زیرا هنگامی که توده مردم برای خرید مایحتاج خود به نمایشگاه هجوم می آورند، طبیعتاً چنین ترافیکی هم به وجود می آید. در کدام نمایشگاه دنیا ما شاهد خرید و فروش هستیم؟ در تمام نمایشگاه های دنیا

مهندس سعیدنیا: ما کارکرد نمایشگاه را از سطح بین المللی تا سطح محلی تنزل داده و آن را به بازاری کم ارزش و محلی برای رقابت کسبه شهر تبدیل کرده ایم. این وضعیت را وزارت بازرگانی به وجود آورد که شأن بین المللی نمایشگاه را درک نکرد.

تنها سفارش کالا صورت می پذیرد. آن هم از طرف گروه های تخصصی، شرکت ها، موسسات تجاری و صنعتی و... نه خریداران.

پس نخست این وزارت بازرگانی بود که ارزش و اعتبار نمایشگاه را زیر پا گذارد و آن را تبدیل به یک بازار ارزان قیمت برای توده مردم نمود که هدف آن سودجویی و افزایش درآمد از طریق اجاره دادن غرفه ها و گسترش دست فروشی ها بود. این اقدامات باعث آثار و پیامدهای ترافیکی وحشتناک در منطقه شد و نه فقط شهرداری بلکه افراد دیگری را نیز به فکر نقل مکان نمایشگاه انداخت. البته اختلال در کارکردهای شهری و تشدید مشکلات و ترافیک شهری در این منطقه تنها به استفاده نادرست از نمایشگاه بین المللی محدود نمی شود، بلکه یک مرکز تولید ترافیک و ازدحام به نام شهر بازی نیز به نمایشگاه چسبیده است که به علت تنگنای جا و فقدان پارکینگ باعث بروز ناهنجاری های رفتاری فراوانی به دلیل وجود دست فروش ها و نقل و انتقال مسافران در ورودی شهر بازی و بی نظمی و آشفتگی در مدیریت ترافیک آن شده است.

از طرف دیگر سالن اجلاس سران که باید دارای نقش بین المللی باشد و فقط در مواقع خاصی سران کشورها و نمایندگان آنها در این کانون جهانی تجمع کنند، به محل بسیاری از تجمعات معمولی و در سطوح بسیار پایین تر تبدیل شده که باعث تجمع بسیاری از خودروهای بزرگ و کوچک در محل و بروز مشکلات فراوان ترافیکی در این منطقه می شود. بنابراین در کنار محل نمایشگاه بین المللی و یا سالن اجلاس بین المللی باید هتل ها و بانک ها قرار گیرند نه شهر بازی و برای مراکز فرهنگی هم باید انواع پارکینگ های طبقاتی با گنجایش بالا ساخته شود که خوشبختانه نقاط مناسبی در همین منطقه برای ایجاد چنین پارکینگ هایی وجود دارد ولی به شرط نبودن شهر بازی و اینکه محل نمایشگاه

فقط برای رویدادهای بین المللی و سالن اجلاس سران فقط برای گروه های بین المللی مورد استفاده قرار گیرند. همایش ها و تجمعات داخلی و با اهمیت کم را می توان در نقاط دیگر شهر برگزار کرد تا بهداشت و آسایش این منطقه نیز رعایت شود.

پس این مشکل بیشتر مشکل رفتاری و مدیریتی است که در نتیجه تغییر کارکردها پدیدار شده است. علاوه بر این، تأخیر در اجرای برخی از طرح های شهری به این مشکل دامن زده است. در همین تقاطع اوین و در جلوی شهر بازی، مشکل ترافیک عادی را می توان با احداث یک تقاطع غیرهمسطح حل کرد.

همچنین تأخیر در ساخت بزرگراهی که امتداد بزرگراه کردستان را از بین نمایشگاه و صدا و سیما به بزرگراه چمران در خیابان تابان متصل می کند و

در طرح جامع تهران پیش بینی شده است، مشکل ترافیکی این محدوده را افزایش داده است. این طرح همانند یک رینگ بزرگراهی در پیرامون بلوک نمایشگاه ایجاد می شود و علاوه بر تسهیل در حرکت در پیرامون آن، ورودی های نمایشگاه را نیز چندگانه می کند. به این ترتیب تمام پیش بینی ها برای حرکت روان و سریع پیرامون یک بلوک قبلاً صورت گرفته بود مشروط به اینکه در این مکان فقط نمایشگاه تخصصی برگزار شود نه بازارچه های مکاره. پس تمام این مسایل به دست خود ما ایجاد شده است و حالا می خواهیم با جابجایی نمایشگاه، اصل مسأله را حذف کنیم.

وزارت بازرگانی که مدعی عدم این انتقال است، با عملکرد نادرست خود در گذشته باعث تحریک شهرداری به این موضوع شده است ولی به هر حال شخصیت و اعتبار بین المللی کشور در خطر است. با اعمال مدیریت و اجرای طرح های پیش بینی شده قبلی و پارکینگ ها و بازگرداندن کارکرد واقعی به نمایشگاه و ایجاد نظم واقعی و مناسب هیچ مشکلی به وجود نخواهد آمد. اما در حال حاضر و به طور کلی در تمام مسایل شهری رسم بر این شده است برای جایی مسأله ای به وجود می آورند و سپس برای حل مسأله، به طور کامل اقدام به حذف آن می کنند. مانند مسأله ای که در فرودگاه بین المللی پیش آمد. در حالی که به جای حذف مسأله و معضل می توان با عقل سلیم موضوع را حل کرد. تا زمانی که این شیوه ملاک عمل باشد، مسایل و معضلات شهری مایکی پس از دیگری بروز خواهد کرد.

در راه حل های ارائه شده هم توجه وافی و کافی به ماهیت موضوع نمی شود و بیشتر به ضد راه حل شبیه است. مانند انتقال نمایشگاه و کاربرد مکان نمایشگاه برای کارهای خاص یعنی به جای تعطیل کردن بازارچه ها و تخصصی کردن نمایشگاه، رای به انتقال نمایشگاه تخصصی به خارج از شهر می دهند و بازارچه ها که باعث اصلی مشکلات است را مجدداً

ترابری درون شهری

خیلی از کانون‌های تجمع مثل نمایشگاه، راه‌آهن، فرودگاه و ترمینال ایستگاه مترو نداریم. با توجه به کنجکاوی و علاقمندی ایرانیان به آشنایی با نوآوری‌ها و پیشرفت‌های علمی باید دسترسی ارزان و راحت به نمایشگاه مثل مترو و اتوبوس فراهم شود.

اختلاف شهرداری با بازرگانی غیرمنطقی است و نظر ریاست جمهوری در مورد تخصصی شدن نمایشگاه درست است. شهرداری می‌تواند نمایشگاه‌های داخلی و مراکز خرید را در مکان‌های دیگری در شهر و پیرامون آن ایجاد و جمعیت را جذب آنجا نماید ولی نمایشگاه بین‌المللی با کارکرد تخصصی آن را در همین محل بپذیرد.

نمایشگاه‌های بین‌المللی باعث افزایش درآمد کشور و شهر می‌شود، ولی در حال حاضر بهره‌برداری درستی از این نمایشگاه نمی‌شود و بیشتر تبدیل به بازار مکاره شده است.

تهران یک شهر بین‌المللی است و مدیریت آن هم باید در اندازه و قواره چنین شهری باشد، ولی متأسفانه بسیاری از مسؤولین شهری درباره آن محلی فکر می‌کنند. طرح جامع تهران طرح خوبی است ولی اعمال نفوذهای غیرمنطقی مانع از اثرات مطلوب آن شده است. به اعتقاد من، اعتبار طرح جامع اول تهران بالاتر از طرح ساماندهی شهری است که اغلب پیشنهاد اخراج بسیاری از کارکردهای شهری را کرده است و اثرات منفی این اخراج بر همگان مشهود است.

حمل و نقل عمومی برای بهره‌برداری بهتر از این عملکردها فراهم شوند. در تمام نمایشگاه‌های بزرگ دنیا یک ایستگاه مرکزی مترو درون نمایشگاه وجود دارد که از هر نقطه شهر می‌توان با قطار و وسایل نقلیه عمومی در آن ایستگاه مرکزی پیاده شد. این شیوه میزان ترافیک مربوط به نمایشگاه را تا حد زیادی پایین می‌آورد. پس در مورد نمایشگاه دائمی نیز باید بهترین ایستگاه

تهران یک شهر «بین‌المللی» است و مدیریت آن هم باید در اندازه و قواره چنین شهری باشد ولی متأسفانه درباره آن «محلی» فکر می‌شود.

مترو در مرکز این نمایشگاه ایجاد شود و با نقاط مختلف و میادین مهم شهر در ارتباط باشد. در حالی که در نمایشگاه بین‌المللی تهران حتی یک ایستگاه اتوبوس برای حمل و نقل مسافر از نقاط مختلف شهر به داخل نمایشگاه و بالعکس وجود ندارد تا جمعیت انبوه مجبور نباشد برای سوار و پیاده شدن در کنار خیابان و بزرگراه تجمع کرده و سرگردان شوند.

البته در طرح جامع به ایجاد ایستگاه اتوبوس و مترو داخل نمایشگاه نپرداخته است زیرا مسایل مربوط به مترو و قطار شهری مربوط به بعد از تهیه این طرح است. به نظر من مترو دارای عیب ساختاری است و باید در آن تجدیدنظر شود. در

در همان نقطه دایر می‌کنند. یا پیشنهاد تبدیل محل نمایشگاه به پارک بانوان است که معضلات و مشکلات خاص خود را داراست و بدون بررسی کارشناسی لازم ارائه شده است.

البته راه‌حل جایگزین خیلی مهم است. هرگاه در یک ارزیابی اصولی شهری و ترافیکی محل جایگزین مناسب برای نمایشگاه انتخاب و نمایشگاه به آنجا منتقل شود، باید از آن استقبال کرد اما تا به حال

جایگزین و مکان مناسبی برای نمایشگاه پیدا نشده است و تا زمانی که از نظر قانونی و اجتماعی کارکرد آینده مکان فعلی مشخص نشود، باید به شدت با جابجایی نمایشگاه مخالفت کرد. بررسی دو مسأله مهم است؛ نخست آنکه نمایشگاه به کجا می‌خواهد برود و

دوم آنکه مکان کنونی آن در آینده چه کارکردی خواهد داشت و تا زمانی که این دو مسأله روشن نشود، نباید از انتقال نمایشگاه سخن گفت، بلکه باید عناصر زاید و فعالیت‌های مخل کارکرد تخصصی و بین‌المللی نمایشگاه حذف و عملکردهای متضاد با شخصیت آن تعطیل شوند.

راه‌حل این قضیه همان راهی است که در طرح جامع پیش‌بینی شده است یعنی اینکه عملکردهای بین‌المللی در پایتخت کشور با کیفیت بالا و در سطح تخصصی همراه با هتل‌ها، پارکینگ‌ها و مراکز آموزشی و پذیرایی متناسب با آنها در کنار هم تقویت شوند. همچنین تکمیل راه‌ها و تقاطع‌های غیرهمسطح و تقویت سرویس

هر سرویس فقط یک علامت دارد

پمپ بنزین

اینترنت

فرودگاه

رستوران

اینترنت کاوش تلفن: ۲۷۲۱۹۱۱ فاکس: ۲۷۱۲۴۳۰